

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Оскілко Олексій Олегович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК УЧАСНИКІВ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН	66
Павлова Вікторія Георгіївна ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВО НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДЩИНІ	69
Токарева Віра Олександрівна ЗЛОВЖИВАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK	71
Мельник Олександр Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ УСИНОВЛЕНИХ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ	74
Фасій Богдан Володимирович ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДИСПОЗИТИВНОГО МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	78
Шамота Олександр Володимирович ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	80
Бойченко Ростислав Сергійович ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	82
Брага Аліна Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО СПАДКУВАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ...	85
Вовчок Руслан Володимирович ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ СТІМКОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	88
Герсак Віталій Анатолійович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ	91
Гнатенко Сергій Сергійович ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ	94
Гнатюк Дмитро Володимирович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	97
Дворнікова Анна Юріївна ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ ПРИ УСУНЕННІ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	100
Кочіашвілі Альберт Давидович ЩОДО ДОРЕЧНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ РИЗИКУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НЕПЕРЕДБАЧУВАНИХ УМОВ	103
Мельничук Олександр Миколайович ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ	106
Мусієнко Андрій Юрійович ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	108
Павленко Микола Вадимович ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ	111
Рябенко Вікторія Олександрівна ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ВІД ВЕРБУВАННЯ ФСБ У СОЦМЕРЕЖІ «ТЕЛЕГРАМ»	113

5. Законі Албанії «Про запобігання та боротьбу з організованою злочинністю та торгівлею через запобіжні заходи проти власності» URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/dzhodzhay_against_albania.pdf.

Ключові слова: конфіскація, цивільна конфіскація, припинення права власності, набуття права власності, цивільно-правова відповідальність, стягнення необґрунтованих активів.

Keywords: confiscation, civil confiscation, termination of ownership, acquisition of ownership, civil liability, recovery of unfounded assets.

Мусієнко Андрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ВИТРЕБУВАННЯ НЕЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ІЗ ЧУЖОГО НЕЗАКОННОГО ВОЛОДІННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Власники нежитлових приміщень часто стикаються з ситуацією, коли право власності на їх майно незаконно реєструється за іншими особами, що тягне за собою необхідність у зверненні до суду за захистом своїх порушених прав.

Це, зокрема, вбачається з Єдиного державного реєстру судових рішень, в якому тільки за період з 2022 року по грудень місяць 2024 року міститься 745 судових рішень місцевих судів у спрах про витребування майна із чужого незаконного володіння.

Відтак актуально розглянути більш детально такий спосіб захисту прав власників нежитлових приміщення як витребування майна із чужого незаконного володіння.

Статтею 387 Цивільного кодексу України визначено, що власник має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним [1, ст. 387].

Власник реалізує своє право на витребування майна із чужого незаконного володіння шляхом звернення до суду з виндикаційним позовом до особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа чужим майном. Простими словами, виндикаційний позов – це позов неволодіючого власника до володіючого невластника про повернення майна.

Метою позову про витребування майна з чужого володіння (незалежно від того, на підставі приписів яких статей Цивільного кодексу України цю вимогу заявив позивач) є забезпечення введення позивача у володіння майном, якого він був незаконно позбавлений. Так, у випадку нерухомого майна означене введення полягає у внесенні запису про державну реєстрацію за позивачем права власності на таке майно [2, п. 37].

Окремо слід відзначити, що заволодіння нерухомим майном шляхом державної реєстрації права власності на нього ще не означає, що такий володілець

набув право власності (права володіння, користування та розпорядження) на це майно. Власник, якого незаконно, без відповідної правової підстави, позбавили володіння нерухомим майном шляхом державної реєстрації права власності на це майно за іншою особою, не втрачає право володіння нерухомим майном. Така інша особа внаслідок державної реєстрації за нею права власності на нерухоме майно стає його фактичним володільцем (бо про неї є відповідний запис у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно). Але не набуває право володіння на відповідне майно, бо воно, будучи складовою права власності, і далі належить власникові. Саме тому він має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави, ним заволоділа [3, п. 64].

В такій категорії справ дуже часто спірне майно неодноразово відчужується на користь різних осіб з метою унеможливлення або утруднення повернення майна законному власнику.

Тому виникає цілком слушне питання: як витребувати неодноразово відчужене майно?

Відповідь на це питання надано у постанові Великої Палати Верховного Суду від 22 січня 2020 року у справі № 910/1809/18 (провадження № 14-148гс19), в якій зазначено, що власник з дотриманням вимог статті 388 Цивільного кодексу України може витребувати належне йому майно від особи, яка є останнім його набувачем, незалежно від того, скільки разів це майно було відчужене до того, як воно потрапило у володіння останнього набувача. Для такого витребування не потрібно визнавати недійсними рішення органів державної влади чи місцевого самоврядування, які вже були реалізовані і вичерпали свою дію, оскаржувати весь ланцюг договорів та інших правочинів щодо спірного майна [4, п. 34].

Водночас у постанові Великої Палати Верховного Суду від 28 січня 2020 року у справі № 50/311-б (провадження № 12-143гс19) зазначено, що у тих випадках, коли має бути застосована вимога про витребування майна з чужого володіння, вимога власника про визнання права власності чи інші його вимоги, спрямовані на уникнення застосування приписів статей 387, 388 Цивільного кодексу України, є неефективними [5, п. 92].

Таким чином, власнику нежитлового приміщення для ефективного захисту своїх прав достатньо звернутися до суду з позовом про витребування майна із чужого незаконного володіння. Рішення суду про задоволення такого позову буде підставою для реєстрації за позивачем права власності на належне йому нежитлове приміщення.

Окремо слід зупинитися на особливостях витребування майна у добросовісного набувача, який не знав і не міг знати, що він придбав майно у особи, яка не мала права це майно відчужувати.

За змістом статті 388 Цивільного кодексу України якщо майно за відплатним договором придбане в особи, яка не мала права його відчужувати, про що набувач не знав і не міг знати (добросовісний набувач), власник має право витребувати це майно від набувача лише у разі, якщо майно: 1) було загублене

власником або особою, якій він передав майно у володіння; 2) було викрадене у власника або особи, якій він передав майно у володіння; 3) вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом. Майно не може бути витребувано від добросовісного набувача, якщо воно було продане у порядку, встановленому для виконання судових рішень. Майно не може бути витребувано від добросовісного набувача, якщо воно було продане такому набувачеві на електронному аукціоні у порядку, встановленому для приватизації державного та комунального майна. Якщо майно було набуто безвідплатно в особи, яка не мала права його відчужувати, власник має право витребувати його від добросовісного набувача у всіх випадках [1, ст. 388].

Можливість власника реалізувати його право витребувати майно згідно зі статтею 388 Цивільного кодексу України залежить від того, на якій підставі добросовісний набувач набув це майно у власність, а у разі набуття його за оплатним договором – також від того, як саме майно вибуло з володіння власника чи особи, якій власник це майно передав у володіння. Якщо майно було набуто безвідплатно в особи, яка не мала права його відчужувати, власник має право витребувати його від добросовісного набувача у всіх випадках (частина третя статті 388 Цивільного кодексу України). Коло підстав, за яких власник має право витребувати майно від добросовісного набувача, є вичерпним (частини перша – третя статті 388 Цивільного кодексу України) [6, п. 103].

Таким чином, стаття 388 Цивільного кодексу України передбачає вичерпне коло підстав, коли за власником зберігається право на витребування свого майна від добросовісного набувача, відтак при підготовці позову слід детально дослідити підстави набуття добросовісним набувачем права власності на спірне майно.

Враховуючи вищевикладене, слід дійти висновку, що витребування майна з чужого незаконного володіння є необхідним механізмом для ефективного захисту прав власників нежитлових приміщень в сучасних умовах війни та економічної нестабільності. Такий спосіб захисту дозволяє власникам відновлювати свої права та забезпечувати справедливість у відносинах власності.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 3 верес. 2024 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.07.2022 у справі № 914/2618/16 (провадження № 12-25rc21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107064709>.

3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23.11.2021 у справі № 359/3373/16-ц (провадження № 14-2цс21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829985>.

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 22.01.2020 у справі № 910/1809/18 (провадження № 14-148rc19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87393439>.

5. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 28.01.2020 у справі № 50/311-6 (провадження № 12-143rc19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87857857>.

6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 14.11.2018 у справі № 183/1617/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81574015>.

Ключові слова: Віндикаційний позов, право власності, незаконне володіння, Цивільний кодекс України, стаття 387, стаття 388, добросовісний набувач.

Keywords: Vindication claim, property rights, unlawful possession, Civil Code of Ukraine, Article 387, Article 388, bona fide purchaser.

Павленко Микола Вадимович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ З ЦИВІЛЬНОГО СЕКТОРУ

Законом України від 05 липня 1994 року № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» (зі змінами) визначено поняття інформаційно-комунікаційної системи (далі – ІКС) як «сукупності інформаційних та електронних комунікаційних систем, які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле» [1, с. 1].

В Збройних Силах України (далі – ЗС України) впровадження ІКС дозволяє забезпечувати цифровізацію процесів службової діяльності (виконання завдань) як за напрямом забезпечення життєдіяльності (генерування) військ (сил), так і військової діяльності (застосування).

Зокрема, АІТС «Оберіг» та АІС «Персонал» забезпечують цифровізацію процесів кадрової політики в ЗС України [2, 3.1], ІКС УЛЗ на базі SAP – обліку військового майна [3, 14], СЕДО – роботи з електронними документами [4, 1.3]. В свою чергу, завдяки СПЗ «Віраж – Планшет» цифровізовано процеси збору, обробки, відображення та аналізу інформації про повітряну обстановку [5], інтеграційній платформі «Дельта» ЗС України (далі – ІКС «Дельта») – процеси планування операцій та бойових завдань, координації між підрозділами [6], з допомогою ІКС «Кропива» скорочено, зокрема, час розгортання артилерійських батарей та відкриття контрбатарейного вогню [6].

В той же час, згадані ІКС «Дельта» та ІКС «Кропива», що показали свою ефективність, були розроблені представниками цивільного сектору – членами ГО «Аеророзвідка» [8] та Армія SOS відповідно [9].